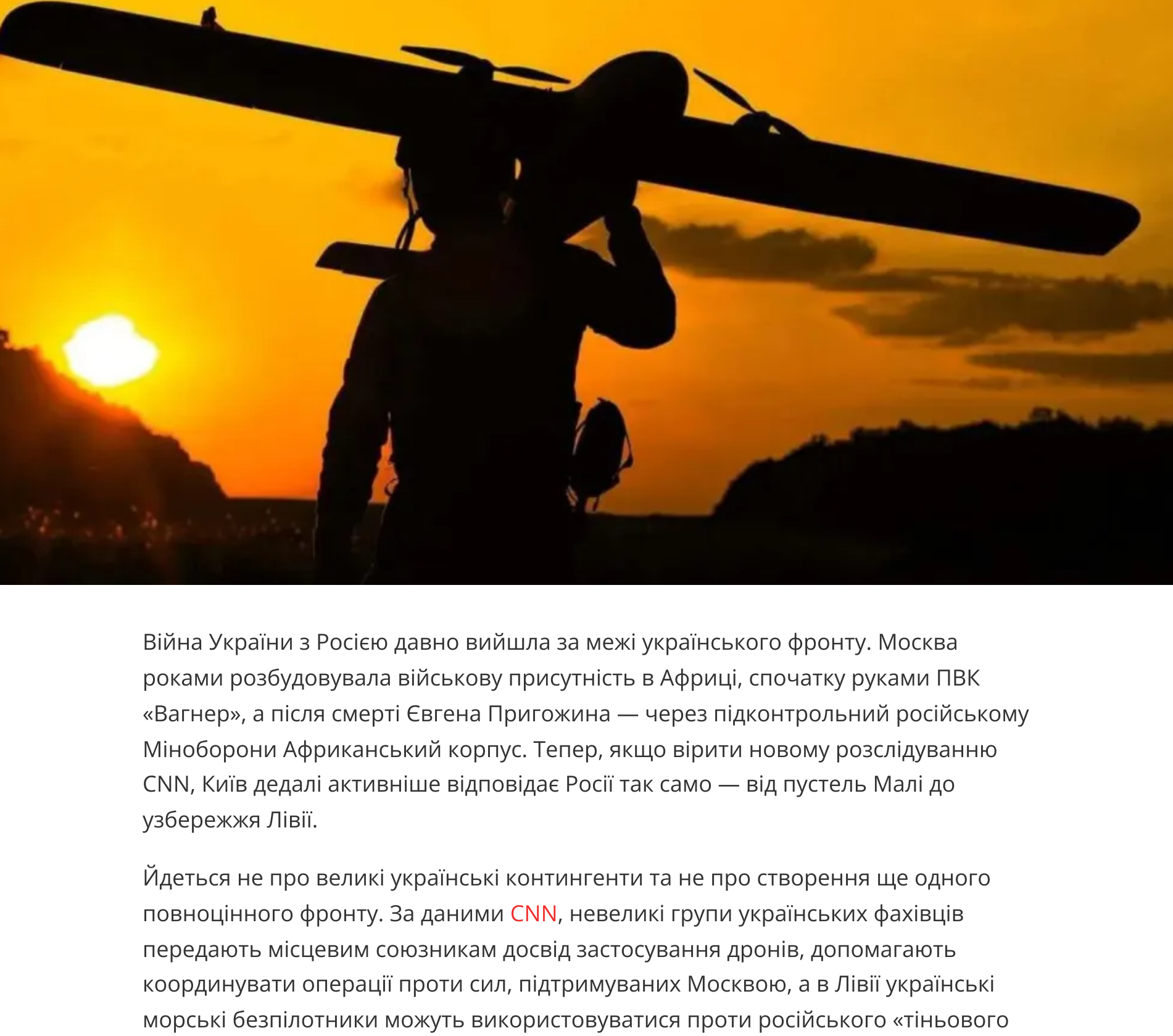

Нині: > Армія і зброя > Україна переносить війну в Росію в Африку: дрони, туареги й полювання на «тіньовий флот»

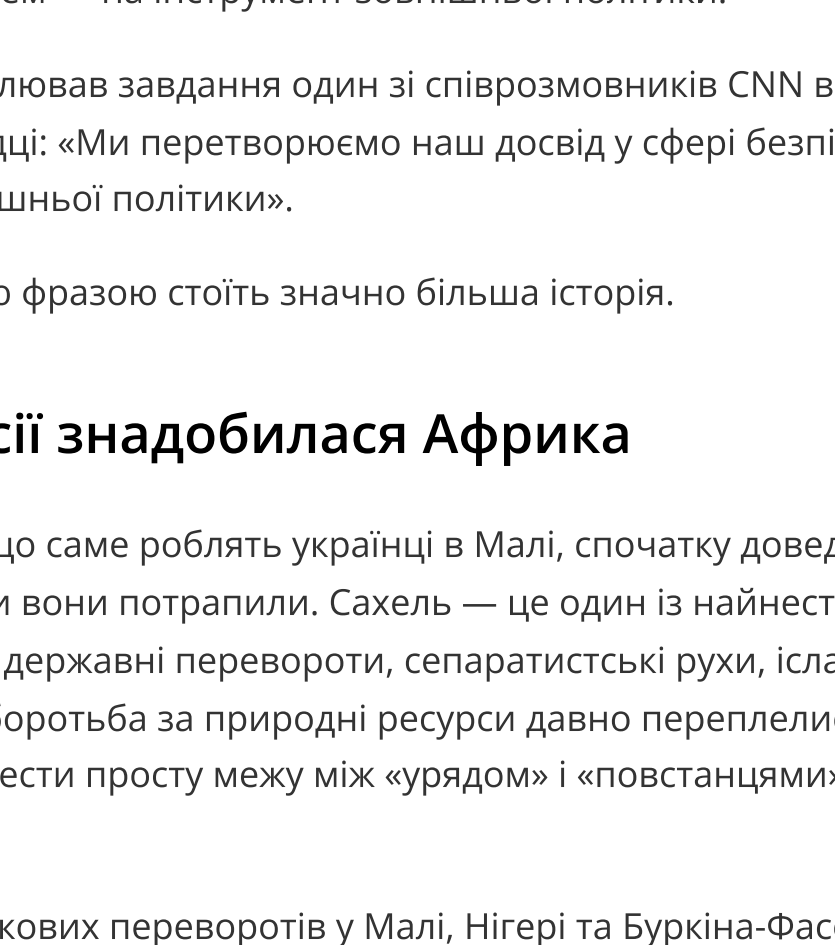
Україна переносить війну з Росією в Африку: дрони, туареги й полювання на «тіньовий флот»

КАРПЕЦЬ ОЛЕКСАНДР — 13 Вересня 2025, 09:50 © 11 Min Read — АРМІЯ І ЗБРОЯ

Війна України з Росією давно вийшла за межі українського фронту. Москва роками розбудовувала військову присутність в Африці, спочатку руками ПВК «Вагнер», а після смерті Євгена Григорина — через підконтрольний російському Міноборони Африканський корпус. Тепер, якщо вірити новому розслідуванню CNN, Київ дедалі активніше відповідає Росії так само — від пустель Малі до узбережжя Лівії.

Йдеться не про великі українські контингенти та не про створення ще одного повноцінного фронту. За даними CNN, невеликі групи українських фахівців передають місцевим союзникам досвід застосування дронів, допомагають координувати операції проти сил, підтримуваних Москвою, а в Лівії українські морські безпілотники можуть використовуватися проти російського «тіньового флоту».

У цьому є своя жорстка логіка. Росія десятиліттями шукала слабкі держави й політичні режими, де за військову підтримку можна отримувати ресурси, порти, політичний вплив і лояльність. Україна тепер намагається перетворити власну головну воєнну перевагу — накопичений у боях досвід застосування безпілотних систем — на інструмент зовнішньої політики.

Саме так сформулював завдання один зі співрозмовників CNN в українській військовій розвідці: «Ми перетворюємо наш досвід у сфері безпілотників на інструмент зовнішньої політики».

За цією короткою фразою стоїть значно більша історія.

Навіщо Росії знадобилася Африка

Щоб зрозуміти, що саме роблять українці в Малі, спочатку доведеться розібратися, куди вони потрапили. Сахель — це один із найнебезпечніших регіонів світу, де держави перевернули, сепаратистські рухи, ісламістські угруповання та боротьба за природні ресурси давно перетворилися на постійну війну, що проводиться просто між «урядом» і «повстанцями» часто неможливо.

Після хвилі військових переворотів у Малі, Нігері та Буркіна-Фасо вплив Франції та інших західних держав у регіоні різко скоротився. Військові хунти вимагали виведення західних контингентів, а Москва швидко запропонувала їм альтернативу.

Спочатку головним російським інструментом стала група «Вагнер», її бійці допомагали місцевим режимам утримувати владу, охороняли стратегічні об'єкти й воювали проти повстанців, а російські структури натомість отримували політичний вплив і доступ до природних ресурсів.

Після загибелі Григорина та його загибелі Кремль почав перебудовувати цю систему. Значну частину африканських операцій перебрав Африканський корпус, уже безпосередніше пов'язаний із російським Міністерством оборони.

Малі стала одним із найважливіших російських плацдармів у регіоні.

За словами старшого аналітика ACLED із Західної Африки Хені Нсайбі, якого цитує CNN, російські сили стали критично важливими для виконання ніцистської влади в Бамако. Африканський корпус, за його оцінкою, допоміг режиму уникнути значно глибшої військової кризи, а можливо, й падіння.

Однак залежність тут взаємна. Росія потребує дружнього режиму в Малі не менше, ніж малайська хунта потребує російських військових.

Саме в цей вузол і зайшла Україна.

Хто такі туареги і чому це не те саме, що «Аль-Каїда»

Російська пропаганда давно намагається представити українську активність у Малі максимально просто: Київ нібито допомагає терористам воювати проти росіян. Реальність значно складніша, і саме тут потрібне важливе уточнення.

На півночі Малі десятиліттями триває боротьба туарегів за автономію або незалежність регіону, який вони називають Азавадом. Це старий конфлікт, що виник задовго і до нинішньої малайської хунти, і до появи російських найманців у Сахелі.

Туареги — берберський народ, розселений одразу в кількох державах Північної та Західної Африки. У Малі їхня боротьба проти центральної влади має передусім національний характер і не зводиться до ісламського радикалізму.

Проблема полягає в тому, що на тій самій території діє й JNIM — «Джамаат Нусрат аль-Іслам-Муслімін», угруповання, пов'язане з «Аль-Каїдою». Його мета принципово інша: не створення національної держави туарегів, а побудова ісламістського порядку в Малі та ширшому Сахелі.

Відносини між світськими туарегськими сепаратистами та джихадистами надзвичайно запутані. Вони воювали один проти одного, укладали ситуативні домовленості, іноді одночасно атакували спільного противника, а родинні й плеємні зв'язки додатково стирали межі між різними середовищами.

Саме тому будь-яке твердження, що «туареги дорівнюють "Аль-Каїду"», є грубим спрощенням.

За даними CNN, українські фахівці працюють із Фронтом визволення Азаваду — FLA. Це туарегська сепаратистська сила, яка ставить за мету політичне самовизначення півночі Малі й формально не є частиною JNIM.

При цьому самі українці не романтизують своїх партнерів. Один із операторів дронів у розмові з CNN прямо називав частину повстанців радикалами та описував поведінку, яка викликала в нього відвертий дискомфорт.

Це важлива деталь.

Українська присутність у Малі, судячи з розповідей учасників операції, базується не на ідеологічній спорідненості з туарегами. Логіка значно прозаїчніша: якщо певна сила воює проти російського Африканського корпусу, Київ готовий розглядати її як ситуативного партнера.

Один зі співрозмовників CNN сформулював без дипломатичних прикрас: коли у сторін спільний ворог, ідеологічні розбіжності відходять на другий план.

П'ятнадцять українців у пустелі можуть змінити більше, ніж батальйон

CNN повідомляє приблизно про 15 українських фахівців, направлених до Малі. На перший погляд цифра майже символічна, але в сучасній війні значення має не лише кількість людей.

Українці не штурмують позиції разом із туарегами й, за словами самих військових, мають наказ не виходити безпосередньо на передову. Їхня головна робота — навчання, технічна підтримка й дистанційна координація застосування безпілотників.

Один із операторів пояснив CNN, що бачить відеосигнал із дрона місцевого підрозділу через Інтернет і в реальному часі передає по радіо вказівки, куди летіти і що робити. Після виконання завдання сторони проводять детальний розбір помилок і коригують тактику.

Фактично Україна експортує не стільки безпілотники, скільки систему їхнього застосування.

За чотири з половиною роки великої війни українські військові навчилися працювати з дронами в умовах, де противник постійно використовує РЕБ, змінює частоти, удосконалює маскування й полює на самих операторів. Для африканських конфліктів, де багато підрозділів досі воюють значно традиційнішими методами, навіть невелика група людей із таким досвідом може дати непропорційно великий ефект.

Це не означає, що українські методи можна просто перенести із Донбасу в Сахару.

У Малі температура вдень перевищує 40 градусів, пил швидко виводить техніку з ладу, батареї та системи охолодження поведуться інакше, а відстані між окремими групами можуть бути величезними. Замість щільного фронту з артилерією, мінними полями та постійними ударами тут значно більше засідок, рейдів і боротьби за маршрути.

Один з українських співрозмовників CNN назвав це «серйозною адаптацією». Українці навчають партнерів тактики сучасної безпілотної війни, а місцеві бійці натомість навчають українців виживати й діяти в Сахелі.

Це також має значення для самої України.

Африка стає полігоном, де можна перевірити українські технології в умовах, яких немає на українському фронті. Якщо система витримує спеку, пил, величезні відстані та слабку інфраструктуру, це дає виробникам і військовим новий масив практичного досвіду.

Кідаль став серйозним ударом по росіянах

Перші гоші звинувачення у співпраці України з туарегами з'явилися ще у 2024 році після боїв біля Тінзаутена. Тоді повстанці влаштували засаду, у якій загинули десятки бійців «Вагнера» та військових Малі.

Представник ГУР Андрій Юсов заявив після бою, що повстанці отримали «необхідну інформацію», яка допомогла їм провести операцію. Ці слова спричинили дипломатичний скандал: Млі, Нігер і Буркіна-Фасо звинуватили Україну в підтримці тероризму та звернулися до Ради Безпеки ООН.

Київ надалі значно обережніше коментував тему африканських операцій.

Однак CNN тепер наводить свідчення українського оператора дрона про участь українців у підтримці туарегських сил під час боротьби за Кідаль на півночі Малі. Повстанці та джихадистські сили тоді одночасно атакували російські й малайські підрозділи, змусивши їх відступити.

Це саме той випадок, коли складність місцевого конфлікту не дозволяє намаювати зручну чорно-білу картину.

Удару по росіянах завдавали одночасно сили, з якими українці можуть співпрацювати, і угруповання, з якими Україна не має причин мати нічого спільного. Тому твердження про конкретну роль Києва потрібно сформулювати дуже обережно.

CNN повідомляє про українську підтримку FLA. Це не те саме, що підтримка JNIM, навіть якщо обидві сили в певний момент воювали проти одного противника.

Аналітик ACLED Хені Нсайбі назвав втрату Кідаль серйозним ударом як по малайській хунті, так і по росіянах. Для сил режиму ситуація могла стати ще гіршою, якщо Африканський корпус не допоміг стабілізувати фронт.

Тобто в Малі сьогодні фактично йде маленька проксі-війна всередині значно більшої війни.

Москва підтримує хунту. Українці допомагають частині її противників. І обидві сторони тестують тут технології, які згодом можуть використати зовсім в інших регіонах.

Український досвід уже став експортним товаром

Малі — лише частина картини.

За інформацією CNN, українські фахівці також працювали або працюють у Судані, а військові з Чаду, Нігеру та Буркіна-Фасо приїжджали на навчання з управління безпілотниками.

Окремий напрям виник після ескалації на Близькому Сході. Коли Іран почав активніше застосовувати дрони проти союзників США, Україна відправила своїх фахівців щонайменше до п'яти держав регіону, щоб навчати місцеві сили боротися з «Шахедами».

Тут українці опинилися в унікальній ситуації.

Жодна західна армія не має такого масштабного й тривалого практичного досвіду протидії іранським ударним безпілотникам, як Україна. Те, за що Київ залплатив тисячами атак по містах та енергетичі, тепер має цілком конкретну військово-політичну цінність.

За даними CNN, в обмін на навчання Україна отримувала домовленості про безпекове співпрацю та обіцянки постачання боеприпасів.

Це вже не просто військова допомога іншим країнам.

Україна починає торгувати досвідом війни — не в сенсі продажу найманців, а як держава, що має унікальну компетенцію, якої потребують інші.

Для країни, яка ще кілька років тому сама просила світ навчити її воювати за стандартами НАТО, це доволі різка зміна ролей.

Лівія і полювання на російський «тіньовий флот»

Ця цікавішою виглядає лівійська частина історії.

CNN стверджує, що українські оператори морських дронів із кінця 2025 року працюють на північному заході Лівії. Один із них розповів проаналізу, що підрозділ використовує базу в районі Місраті для операцій проти російського «тіньового флоту», водночас навчаючи місцеві сили.

Саме з цієї діяльності CNN пов'язує дивний інцидент біля грецького острова Лефкада. Рибалки виявили у морі український безпілотний катер із виступівкою, який утратив зв'язок із операторами.

Греція після цього направила Києву дипломатичний протест, а Україна, за інформацією CNN, перепосила за інцидент. Українська сторона водночас пов'язала причину таких операцій із використанням Росією танкерів «тіньового флоту», через які Москва обходить частину нафтових санкцій і продовжує отримувати гроші для війни.

Якщо дані CNN точні, маємо якісно новий рівень української стратегії.

Морські дрони, створені для боротьби з російським флотом у Чорному морі, починають перетворюватися на засіб тиску на російську логістику далеко за межами України.

При цьому офіційно Київ більшу частину таких операцій не підтверджує.

І це зрозуміло. Робота проти танкерів у Середземному морі створює значно складніші юридичні й дипломатичні ризики, ніж атака на російський військовий корабель біля окупованого Криму.

Інцидент у Греції якраз показує ціну помилок.

Росія отримує суперника там, де звикла діяти майже безкарно

Стратегія Москви в Африці тривалий час будувалася на простому припущенні: Захід поступово відступає, а Росія готова будувалася з будь-якими режимами без зайвих політичних умов. Кремль продавав військову допомогу, політичний захист і послуги найманців в обмін на вплив.

Тепер у цю гру входить Україна.

Її ресурси незрівнянно менше за російські, а пунктова — точкова. Але в Києва є те, чого ще недавно майже не було: технологія, яка стала потрібною далеко за межами українського фронту.

Дрони різко знизили вартість входу у військовий конфлікт.

Щоб серйозно вплинути на бойові дії, більше не завжди потрібно перекидати тисячі солдатів, авіацію та бронетехніку. Індекти невеликої команди досвідчених операторів, зв'язку, кількох десятків апаратів і місцевого партнера, який знає територію.

Для Росії це неприємна перспектива.

Якщо Україна зможе зробити власний досвід масового застосування безпілотників експортним товаром, це стане величезною перевагою. Росія зможе зупинити український вплив у тих місцях, де раніше майже не очікувала конкуренції з боку Києва.

Так само важливий політичний ефект.

Росія роками рекламувала себе авторитарним режимом Африки як партнера, який не ставить зайвих питань і здатний гарантувати їхнє виконання. Кожна успішна операція проти Африканського корпусу Б'є не лише по конкретних російських військових, а й по цій репутації.

Один зі співрозмовників української розвідки прямо сказав CNN, що метою таких місій є тиск на Росію та руйнування образу Москви як надійного союзника.

Тобто йдеться вже не просто про знищення росіян за межами України.

Йдеться про боротьбу за політичний ринок.

Війна зробила Україну постачальником військового досвіду

У всій цій історії є певна історична іронія.

До 2022 року Україна роками брала участь у миротворчих операціях ООН в Африці, відправляючи туди вертольотчиків, військових і технічний персонал. Це було важливо, але не робило Київ самостійним політичним гравцем на континенті.

Тепер ситуація змінюється.

Україна має те, чого часто немає навіть у значно багатших держах: досвід війни XXI століття в її найбільш неконтактному вигляді. Масове застосування FPV-дронів, морських безпілотників, перехоплювачів, РЕБ, цифрових систем управління й постійна адаптація техніки до протидії ворога стали українською спеціалізацією.

Цей досвід оцілюють надзвичайно дорого.

Але якщо Україна вже змусила Україну накопичити такі знання, було б дивно не перетворювати їх на військовий, економічний і дипломатичний ресурс.

CNN описує саме початок такого процесу.

Малі дає Україні можливість бити по російському Африканському корпусу й одночасно випробовувати власні системи у пустелі. Лівійський Схід дозволяє обмінювати досвід боротьби з «Шахедами» на політичні домовленості та безпеку. Лівія потенційно відкриває доступ до російської нафтової логістики в Середземному морі.

Це ще не глобальна українська військова мережа, і перелічувати масштаб не варто. Йдеться про невеликі групи, специфічні операції та співпрацю, значна частина якої офіційно взагалі не підтверджується.

Але тенденція вже простежується.

Росія зробила свою війну проти України глобальною задовго до того, як українці з'явилися в пустелі Малі. Іранські дрони, північнокорейські боеприпаси, російські структури в Африці та «тіньовий флот» давно пов'язали український фронт із десятками інших ділянок.

Тепер Київ починає відповідати тією самою логікою.

Не чекати росіян лише під Куп'янськом чи Покровськом, а шукати місця, де Москва заробляє гроші, нарощує вплив, підтримує союзні режими й створює військову інфраструктуру.

Якщо саме це і є новою українською стратегією, її сенс доволі розширювати за межі Росії має ставати дорожчою окрізою, де Москва намагається проєциувати свою присутність.

І в цьому сенсі кільканадцять українських операторів дронів посеред Сахари можуть виявитися значно важливішими, ніж з'являється на перший погляд.

 Читайте «Експерт» у своєму смартфоні — додайте нас в Google Discover

Помітили помилку у матеріалі? Повідомте редакцію: corrections@expert.in.ua

КАТЕГОРІЯ НОВИН	ІНФОРМАЦІЯ
Всі новини	Про проєкт
Україна	Автори
Політика	Редакційна політика і стандарти
Економіка	Політика використання ІШ
Світ	Політика конфіденційності
Стиль життя	Правила коментування
Авто	Контакти
Технології	
Суспільство	
Здоров'я	